

Návrh na úpravu zaměstnaneckých akcí

Kontext

- Záměrem je doplnit úpravu schválenou koncem roku 2023 a platnou od 1. 1. 2024.
- Koncept se snaží reflektovat nejen potřeby ze strany podnikatelského ekosystému, ale i zájmy státu a reflektovat základní limity práva obchodních korporací a základní mantinely daňových zásad.

Potřeby cílové skupiny firem (startupů)

- Existence jasného právního a daňového rámce pro implementaci systémů zaměstnaneckých akciových programů, tzv. “safe harbour”, aby společnosti a jejich zaměstnanci měli jistotu, že tento postup je pro ně právně i daňově bezpečný.
- Dodržení zásady „no tax before cash“, tedy jakékoliv platby státu obecně probíhají až po prodeji slíbeného podílu v rámci opčního programu a realizaci hotovostního příjmu ze strany zaměstnance ve chvíli exitu.
- Upravit zdanění, tedy aby se příjem plynoucí ze zhodnocení akcií/podílů danil jako by byl zaměstnanec investor.
- Rámec bude v základu srovnatelný se systémy v zahraničí.
- Rámec by měl umožňovat dostatečnou flexibilitu pro nastavení dle businessových potřeb společnosti, nastavení vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, a rozhodování zaměstnance o nesení finančního rizika.

Potřeby z pohledu státu

- **Dobře fungující startupový ekosystém může z Česka udělat více perspektivní a prosperující zemi vhodnou pro zakládání a úspěšný život inovativních společností a startupů. Nezbytnou podmínkou pro rozvoj tohoto ekosystému je existence právního rámce pro systém zaměstnaneckých akciových programů, přičemž konkrétně opční programy jsou tou nejvhodnější cestou k naplnění potřeb (nejen) startupů.**
- **Aktuální stav v sektoru startupů z pohledu zaměstnaneckých akciových programů je takový, že vzhledem ke složitosti a nepřívětivosti jejich zavedení je startupy buď vůbec nepoužívají nebo je složitě virtuálně simulují či obcházejí, případně volí odchod do zahraničí. Srozumitelný a transparentní nový právní rámec současný stav výrazně zkultivuje a zvýší důvěru mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a jejich důvěru ke státu.**
- **Zaměstnanecké akcie mají pozitivní vliv na motivaci zaměstnanců i firemní kulturu, což dále zvyšuje šanci startupu na úspěch a prakticky bylo vyzkoušeno, že právě existence ESOPu (opčních programů pro zaměstnance) vedla k udržení klíčových spolupracovníků a tedy k úspěchu takových společností. Na zahraničních příkladech (Estonsko) se také ukazuje, že funkční systém zaměstnaneckých akcií snižuje množství externích kontraktorů (živnostníků) v sektoru a naopak zvyšuje podíl zaměstnanců.**

Klíčové body návrhu

- Na zaměstnance, který na základě účasti v opčním programu získá akcie či podíly, se pohlíží jako na investora. Pokud zaměstnanec získá opce, jejichž budoucí realizační cena je stanovena na úrovni tržní hodnoty podílů k okamžiku vstupu do opčního programu, nevznikne při uplatnění opce příjem ze závislé činnosti, a tedy žádná daňová ani odvodová povinnost.
- Zhodnocení nad úroveň tržní hodnoty při vstupu (respektive realizační ceny, pokud je vyšší) je následně zdaněno při prodeji akcií či podílů jako ostatní příjem.
- Na prodej akcií či podílů získaných prostřednictvím opčního programu nebude umožněno aplikovat časový test, zhodnocení bude tedy vždy zdaněno.
- Pokud by opční právo bylo zaměstnanci poskytnuto se slevou oproti tržní ceně akcií či podílů v okamžiku vstupu zaměstnance do programu, je tento rozdíl zdaněn jako příjem ze závislé činnosti → uplatní se již platná a účinná pravidla provedená novelou platnou od 1. ledna 2024.

Podrobnější body návrhu

- Opční programy půjde použít pouze pro zaměstnance, ne pro kontraktory.
- Zaměstnanec jako investor může oproti současnému stavu z firmy odejít a držet opční právo nebo podíl či akcie bez nutnosti řešit při jeho odchodu zdanění.
- Firmy s opčními programy podle tohoto rámce budou mít povinnost informovat finanční úřad o účastnících a základních parametrech jejich účasti.
- Firma bude moci mít opční program podle tohoto návrhu nebo podle aktuálně fungujícího, ve kterém dojde ke zdanění zhodnocení jako příjmu ze závislé činnosti.

